

Thema

Appeltjes schillen

Als mijn herinnering klopt, was het Freek de Jonge die het zei op de dag voor domineeskinderen in 2002. Hij had nog wel een appeltje te schillen met God. De conferencier zou de levende God op het matje roepen! Er zou dan vast veel aan de orde komen. God doet immers veel wat wij niet begrijpen. Er zijn genoeg vragen over zijn beleid. Hij geeft daar geen antwoord op. En we dragen vragen als een klacht in ons hart. Ze kunnen zomaar een aanklacht worden tegen God. Hebben we niet allemaal onze appeltjes om te schillen met Hem?

Klagen

Allerlei vragen kunnen leven in ons, ook als we niet met de spot van een ongeloofsconferentie in opstand komen tegen God. Want opstand *is* dat toch, als je Hem kent als de pottenbakker en jezelf als het leem (Jes. 29:16; 45:9; Rom. 9:20)? Niet Hij hoeft Zich te verantwoorden voor ons. Hij vraagt rekenschap van ons. Met dat besef begint het godvrezend leven. Maar ook wie zo voor God wil staan, ervaart de moeite van wat Hij onbegrepen gebeuren laat. Vooral als rampen over ons leven en deze wereld gaan. Dan is er de ruimte om te klagen bij God.

In psalmen horen we Gods kinderen klagen tegen God. ‘Waarom staat Gij van verre, verbergt Gij u in tijden van nood?’, vraagt de dichter van Psalm 10. Hij lijdt onder de macht van de goddelozen en hun hoogmoed, en hij roept om hulp voor hen die er daardoor ellendig aan toe zijn. Onbegrijpelijk is het dat de Here niet ingrijpt. Eenzelfde klacht horen we in Psalm 42 en 43: ‘Waarom ga ik in het zwart vanwege mijns vijands onderdrukking?’ Gaan deze psalmen over het lijden dat mensen persoonlijk door Gods vijanden ondergaan, Psalm 74 klaagt over de verwoesting van Jeruzalem en Psalm 80:13 sluit daarbij aan. Waar men ook over klaagt, het is alsof de Here zijn kind verstoort en Zich voor hem verbergt (Ps. 88:15). En klinkt niet dezelfde moeite in de vraag ‘hoelang nog’ (Ps. 13; Ps. 89:47), waarmee Gods kinderen laten horen hoezeer ze uitzien naar het verlossende ingrijpen van de Here en niet begrijpen dat dit op zich laat wachten? Dat er in de omgang met God ruimte voor dergelijke klachten is, leren we ook van onze Heiland, die aan het kruis met de woorden van Psalm 22 vroeg: ‘Waarom hebt Gij Mij verlaten?’

Wanneer we bedenken dat de psalmen door de Heilige Geest zijn ingegeven en dat ze zo voor ons het Woord van God zijn, dan hebben we in deze klachten kennelijk te maken met een gebed dat door de Geest gewerkt is. Het is een klagen en vragen van het gelóóf. Dat komt ook daarin uit, dat Gods kind met zijn moeite zich niet van de Here afkeert, maar (getuige het feit dat hij *bidt*) ermee naar de Here toegaat. Er wordt geklaagd in *vertrouwen* op God (bijv. Ps. 10:12; 22:5). Zelfs is de klacht niet zonder de lofprijzing (bijv. Ps. 10:16v; 22:23vv; 42:6; 74:12)! Je hoort hoe Gods kind in gebed worstelt om klaar te komen met zijn vragen over Gods beleid. Dat is een andere strijd dan die van het ongeloof dat een appeltje heeft te schillen met de levende God.

Herroepen

Wie met de Here leeft, mag bij Hem klagen. Maar daar is niet alles mee gezegd. Opmerkelijk is dat gelovigen die we in de Schrift ontmoeten, op hun klacht terugkomen en hun woorden herroepen. Zij blijven niet in hun klacht steken, maar komen nader tot God. Ook dat is een

groot verschil met de aanklacht van het ongeloof. Twee voorbeelden uit de Schrift laten dat zien.

Als eerste noem ik Job. Als iemand bij de Here kon klagen, dan toch hij! In korte tijd verloor hij al z'n bezit. In één klap werden zijn tien kinderen weggevaagd. Zijn vrouw viel hem af. Zijn vrienden vielen hem aan. Ze kwamen om te troosten, maar hielden hem voor dat er in zijn leven toch wel reden voor al die ellende zou zijn. En dat terwijl Job zo duidelijk rechtvaardig was. De Here zegt het zelf in hoofdstuk 1. Maakt dat niet des te begrijpelijker dat Job klaagt? Gods Woord geeft zelf reden om voorspoed en zegen te verwachten, wanneer je oprecht de Here vreest en wijkt van het kwaad. Psalm 1 feliciteert de vrome kinderen van God niet voor niets met de voorspoed die ze zullen genieten. Hoe vaak lees je dergelijke beloften niet in de Schrift? Zo verging het Job in zijn lijden niet. Wat moest deze rechtvaardige niet doormaken! Had hij niet veel meer reden dan wij vaak hebben om te klagen bij God? Daar wordt de tijd ook voor genomen. Dat laten de lange gesprekken met de vrienden van Job wel zien. Hun zienswijze komt breed in beeld en het weerwoord van Job toont omstandig zijn nood en alle vragen die hem bezig houden.

Doordat hij in lange betogen zoveel woorden spreekt, springt zijn slotwoord des te meer in het oog. 'Daarom herroep ik en doe boete in stof en as' (42:6). Daar loopt het op uit. Job trekt al zijn woorden in. Hij komt terug op zijn klachten. Kennelijk schaamt hij zich voor alles wat hij heeft gezegd en hij erkent: 'Ik verkondigde zonder inzicht dingen, mij te wonderbaar en die ik niet begreep' (vs. 3). Hij had geen verstand van de zaken waar hij over klaagde. Het is, denk ik, niet te veel gezegd dat Job geleerd heeft waar Psalm 131 over zingt. De dichter van die psalm zegt: 'Ik wandel niet in grootse dingen, noch in dingen die te wonderbaar voor mij zijn.' Daarin klinkt het besef van de menselijke maat die zoveel geringer is dan de wonderbare wijsheid van God en die dan ook bescheidenheid vraagt. Zoals ook Psalm 139:14 zegt: 'Wonderbaar zijn uw werken, mijn ziel weet dat zeer wel.' Dat besef is tot Job doorgedrongen en hij schaamt zich dat hij als kleine mens zulke grote woorden durfde spreken over God. Het brengt hem ertoe om zijn woorden in te trekken met berouw.

De dichter Asaf, het tweede voorbeeld dat ik wil noemen, heeft hetzelfde ondervonden. In Psalm 73 begreep hij niet dat het de goddelozen voor de wind ging en dat hij, als kind van God, in de ellende zat. Daar tobde hij over. Wat heeft het dan voor zin om de Here te dienen? 'Tevergeefs heb ik mijn hart rein gehouden, mijn handen in onschuld gewassen' (vs. 13). Zijn dat geen vragen in het licht van Gods belofte van zegen voor wie Hem dient? Een onbegrijpelijk raadsel. Maar ook Asaf komt op zijn woorden terug. 'Toen mijn hart verbitterd was en ik in mijn nieren geprikkeld werd, toen was ik een grote dwaas en zonder verstand, ik was een redeloos dier bij u' (vs. 21-22). Achteraf heeft hij een duidelijk besef dat zijn vragen en klagen van dwaasheid spraken, en van onverstand. Net als Job erkent hij royaal en zonder reserve dat hij niet goed gesproken heeft. De ruimte die God geeft om te klagen, is ook de ruimte om niet in klachten te blijven steken, maar tot bezinning en zelfkennis te komen. Dan leren we om onze klachten te herroepen tegenover God.

God kennen

Calvijn zegt in het begin van zijn *Institutie* dat de ware wijsheid bestaat uit de kennis van God en de kennis van onszelf, en die twee in nauwe onderlinge samenhang. Zo kwamen ook Job en Asaf tot kennis van zichzelf en hun kleine menselijke maat, doordat zij de Here leerden kennen.

Asaf zegt dat hij bleef tobben totdat hij het heiligdom van de Here binnenging (vs. 17). Daar lette hij op het einde van de goddelozen die zo'n voorspoedig leven hadden. Het werd hem

duidelijk dat zij wel grote voorspoed hadden, maar dat God hen op glibberige plaatsen zette en ze zou laten instorten tot puin. Doordat Asaf oog kreeg voor God en diens handelwijze, versmolt zijn toberij. Zo zag hij zijn eigen dwaasheid in de spiegel van God.

Zo ging het ook met Job. Hij zegt zelf: ‘Slechts van horen zeggen had ik van u vernomen, maar nu heeft mijn oog u aanschouwd’ (42:5). Hij heeft de Here God gezien. Dat heeft hem van zijn vragen bevrijd.

Kende Job de Here dan niet? Zeker wel. Hij diende God immers met heel zijn hart. Er was niemand zoals Job. Of hij de Here ook kende! Wat hij bedoelt, kan met een vergelijking duidelijk worden gemaakt. Het is hem vergaan zoals de ouders van een jongen die thuis over zijn meisje vertelt. Aan de hand daarvan hebben zij zich een beeld van haar gevormd. Maar nu brengt hun zoon zijn meisje mee. Ze zien haar met hun eigen ogen en doordat ze haar ontmoeten, leren ze haar beter kennen dan zoals ze over haar hadden gehoord. Ze gaan haar nog beter waarderen dan de goede indruk die ze al van haar hadden. Daarmee is te vergelijken wat Job zegt. Hij kende de Here van horen zeggen, maar nu heeft hij Hem gezien. God kwam naar hem toe in een storm en sprak tegen hem (Job 38). Vanuit dat natuurgeweld gaf de Here hem antwoord. Zo zag en hoorde Job nog beter en nog duidelijker wie de Here God is. In de spiegel van die kennis zag hij hoe klein hij zelf was en dat zijn grote woorden niet pasten bij zijn mensenmaat.

Van Job en Asaf leren we hoe belangrijk het bij al onze vragen en klachten is om de Here God te kennen. De Schrift spreekt vaak over het kennen van de Here, het grote belang daarvan, de rijkdom van deze kennis (1 Kor. 1:5) en het groeien in de goede kennis (Ef. 4; Kol. 1). Dan wordt niet een theoretische kennis bedoeld, maar kennis die praktische betekenis heeft voor ons leven met God. Dat is daaraan te zien, dat Job en Asaf door het kennen van de Here ontdekken wie zij zelf zijn en wat zij in verhouding met de Here zijn. Hoeveel sterker zal dat dan bij ons zijn, nu wij in de kennis van God boven hen uitgaan doordat we Hem kennen in Christus, in wie al de schatten van kennis en wijsheid verborgen zijn (Kol. 2:3)!

Dan zie je de wegen uit elkaar gaan bij alle klachten die mensen hebben over God. Het zijn dezelfde oorzaken waardoor mensen klagen. Ze stellen vragen bij dezelfde tegenslagen, dezelfde rampen. Ze staan allen voor dezelfde gebeurtenissen die onbegrijpelijk zijn. Dan groeit het óngeloof dat God niet kent in hóógmoed die Hem op het matje roept om de nodige appeltjes te schillen met Hem, maar die niet verder komt dan de klacht, de áánklacht tegen God. Maar het gelóóf dat God in Christus kent, groeit in óótmoed, die grote woorden afleert en herroept, en die kleine mensen rust doet vinden bij God. De zalige rust van Psalm 131 - ‘immers heb ik mijn ziel tot rust en stilte gebracht als een gespeend kind bij zijn moeder.’

Rust

Het is een wonderlijke rust! Job stelt geen vragen meer. Heeft de Here zijn vragen dan beantwoord? Gaf Hij tekst en uitleg? Dat is de beste manier om vragen uit de weg te ruimen en het was een lang antwoord dat de Here Job gaf. Het begint in hoofdstuk 38 en loopt door tot 41, vier grote hoofdstukken lang. Misschien is het beter om het een reactie te noemen. Want nergens gaat de Here op de klacht van Job in. Wat dat betreft is hij aan het einde nog net zo ver als aan het begin. Wat is de reactie van de Here dan? Hij neemt Job mee op een rondleiding door de wereld die Hij geschapen heeft. Het is een langdurige sightseeing waarbij de Here tal van schepselen aanwijst, terwijl hij vragen aan Job stelt. Job, waar was jij toen Ik de wereld schiep? Vertel eens hoe groot de schepping is? Waar is ze op gefundeerd? Heb jij het licht gemaakt? Heb je er ooit voor gezorgd dat het ochtend werd? Vertel eens hoe het zit met de regen, de sneeuw en het ijs? En de Here vraagt almaar door over de sterrenbeelden, de

natuurverschijnselen, de wondere dierenwereld, het paard, het nijlpaard en de krokodil. Elke vraag maakt sprakeloos, omdat je geen inzicht hebt in al die wondere werken van God. Een mensenmond valt open van bewondering voor zijn majesteit. De Here brengt Job onder de indruk van zijn onbegrensde macht en onmetelijke wijsheid, maar op zijn vragen gaat Hij niet in.

Is het geen wonderlijk antwoord? Het lijkt zelfs alsof de Here Job overdondert en verplettert onder zijn majesteit. Maar dat blijkt uit Jobs laatste woord niet het geval. Opvallend daarin is dat Job twee keer woorden aanhaalt die de Here gesproken heeft. In 42:3: 'Wie is het toch die het raadsbesluit omsluit zonder verstand?' Met die vraag begon de Here zijn eerste antwoord aan Job in hoofdstuk 38. In 42:4 zegt Job: 'Hoor nu en Ik zal spreken; Ik wil u ondervragen, opdat Gij mij onderricht.' Dat sluit aan bij hoofdstuk 38:3 en bij het begin van het tweede antwoord van de Here in 40:1. In zijn laatste reactie op alles wat de Here tijdens zijn rondleiding heeft gezegd, vlecht Job de woorden van de Here door de zijne heen. Het is alsof hij de openingsvragen van de Here voor zichzelf prevelt, zoals een mens kan doen met wat hem intens bezighoudt. Job is door de majesteit van God niet verpletterd. Ze houdt hem wel sterk bezig. Hij is niet zomaar klaar met wat de Here hem liet zien. Het heeft hem diep geraakt en aan het denken gezet. God is niet over zijn vragen heen gewalst, maar Hij heeft zijn blik op een geweldige wijze verruimd.

Vergelijk de reactie van de Here maar met hoe een moeder kan reageren op de boosheid van haar kind. Haar dochter is boos. Het zit haar dwars dat ze zo weinig zakgeld krijgt. Op een dag valt ze met verwijten tegen haar moeder uit. Ze vindt haar maar een slechte moeder. Hoe reageert haar moeder? Zij wordt niet kwaad, maar ze gaat opsommen wat ze die dag of die week allemaal voor haar dochter heeft gedaan. Terwijl de aandacht van de dochter helemaal gefixeerd is op haar ene grote klacht, laat haar moeder zien dat er veel meer is wat belangrijk is. Als de ogen van haar dochter daarvoor opengaan, versmelt haar klacht en beseft ze weer hoe goed haar moeder is.

Zo doet de Here ook met Job. Hij gaat niet in op zijn vragen, maar zet hem met wat hem zo sterk bezighoudt, midden in de grote wereld van Gods majesteit. Er is zoveel meer dan die klacht waar een mensenhart zich zo snel op fixeert. De Here is zoveel groter dan een mens denkt. Zijn kracht kan zoveel meer dan een sterveling beseft en zijn wijsheid is onbegrensd. Je bent daar als kleine mens niet zomaar mee klaar. Als je de Here hebt gezien, mag je beseffen: ik ben met heel mijn leven opgenomen in het machtige en volwijze werk van deze levende God.

Dat besef geeft Job rust. Niet doordat zijn vragen beantwoord zijn, maar door de kennis van God. En dan zeggen we: de kennis van God in Christus. Ons verstand wil antwoord op onze vragen, maar deze kennis van God geeft een vrede die boven alle verstand uitgaat (Fil. 4) en waardoor Gods kinderen ook kunnen leven met vragen waarop geen antwoord gegeven wordt. God is niet om te begrijpen. We mogen wel als kleine, nietige mensen op Hem vertrouwen.

Happy end

We horen dan ook geen verpletterde Job aan het einde van alles wat in dit lange bijbelboek is gezegd, maar veelmeer een vertrouwende Job. 'Ik weet dat Gij alles vermoogt en geen uwer plannen wordt verijdeld' (42:2). Is dat alleen maar een uitspraak over Gods macht en majesteit in het algemeen? Mogen we dat niet betrekken op de moeiten dat Job al die ellende moest doormaken, terwijl de Here aan de rechtvaardigen zijn zegen belooft? Ik zie een overeenkomst met Asaf. Toen hij met dezelfde moeite in het huis van God kwam, hervond hij het vertrouwen dat de Here hem zou leiden en in zijn heerlijkheid zou laten delen (Ps. 73:23-24). Al ging de weg van de goddelozen over grote hoogte en die van hem door een diep dal, hij verwachtte van Gods belofte weer een happy end.

En Job heeft zijn eigen kleinheid ontdekt, maar ook zijn vertrouwen herwonnen op God. Hij belijdt dat niets de plannen van God kan laten mislukken. Als dat niet kan, dan zál God ook zegenen wie in Hem gelooft! We horen Job hier belijden wat Paulus later schrijft, dat God alle dingen doet meewerken ten goede voor wie Hem liefhebben (Rom. 8). Zo komt Jobs leven tot een happy end: de - ik zou haast zeggen buitensporige - zegen die hij na al zijn ellende ontving. En Jakobus kan later schrijven: 'Neem als voorbeeld de volharding van Job. Uit het einde dat de Here deed volgen, hebt u gezien dat de Here rijk is aan barmhartigheid en ontferming.' Job werd gezegend. De Here heeft zijn beloften vervuld. Bij alles wat Gods kinderen doorstaan, is zijn happy end een voorbeeld dat voor al Gods kinderen het einde gelukkig zal zijn. Die belofte blijft staan! Ook als wij de weg die God gaat, niet begrijpen. Zijn weg loopt nooit dood. Want geen van Gods plannen mislukt. Dat vertrouwen mogen wij toch zeker hebben nu Christus met zijn bloed daarvoor heeft betaald!

Uitzicht

Zo schept de kennis van de Here grote verwachtingen. Ze leert ons ook grote bescheidenheid. Grote verwachtingen, omdat geen van Gods plannen mislukt. Bescheidenheid, omdat we aan zijn wijsheid niet kunnen tippen en zijn majesteit niet kunnen evenaren. Dat bewaart ons voor ongelof dat met grote mond God ter verantwoording roept. Zouden we straks bij de Here nog een appeltje willen schillen met Hem? Welnee! We zullen Hem kennen als nooit tevoren, van aangezicht tot aangezicht (1 Kor. 13). We zullen vol zijn van Hem en Hem prijzen, om zijn macht, om zijn wijsheid, om zijn liefde in Christus. En onze vragen zullen weggesmolten zijn als sneeuw voor de zon.